

Sydafrika

“Den gyllene medelvägen”

av Jan Magnusson

Sydafrika – Vinets gyllene medelväg

Jan Magnusson är munskänk sedan 23 år. Sektionschef i Gislaved i 11 år då sektionen gick från ca 30 medlemmar till närmare 200. Driver idag egen vinfirma "Vinkunskap Jan Magnusson" med utbildning på hotell och restaurang som huvudsyssla. Genomför årligen 15-20 vinprovningar. Jans favoritprovning är "Big 5 och 5 Big" – en hyllning till Stellenbosch och Sydafrika.

Jag gjorde min första resa till det förlovade landet Sydafrika i början av 70-talet. Det enda jag kände till om Sydafrikanska viner var mor & fars "Kap Constantia" som var den rådande drycken till julbordets nötter och fikon. Under mina besök i det förlovade landet insåg jag snart att något höll på att hända i den sydafrikanska vinbranschen. Vid ett besök och en provning hos KWV i Stellenbosch 1978 provade jag en Cabernet som hade en utmärkt balanserad struktur med tydliga drag av stram svart frukt från Bordeaux och lite söt bäriga och mintiga toner från en bra Aussie-cabernet.

Det var många år senare i mitten av 90-talet som jag kom att tänka på den annorlunda provningen hos KWV. Jag besökte den utmärkte Giorgio dalla Cia på Meerlust för första gången. Hans beskrivning av Meerlust Rubicon påminde mig om min egen upplevelse av KWV:s Cabernet 20 år tidigare. Han betonade balansen mellan strama toner och fruktsötma från den flödande solen i Cape. Det var då det slog mig. Sydafrika har hittat den "gyllene medelvägen". Låt mig då förklara vad jag menar.

Den gamla världens klassiska viner oavsett druva uppvisar en kall och mycket stram och fruktsyrerik karaktär som vi lärt oss leda till en explosion av druvkaraktär och aromer i munnen. Bästa exemplen är klassisk Bordeaux och Syrahviner från Norra Rhone. Den nya världen ledd av alkoholstinna Cabernetviner från Kalifornien och Shirazvinerna från Barossa och Hunter Valley har överdriven karaktär av kokta bär och saftighet med alkoholhalter som inte sällan överstiger 15 % allt för att tillfredsställa den store allsmäktige Robert Parker.

Detta faktum är något som ledande sydafrikanska vinfirmer och enskilda vinmakare har förstått att utnyttja. Visst vill väl den moderne vinkonsumenten ha tillgängliga och lätttryckna viner men samtidigt är det många av oss som vill kunna laga våra dyrgräpar och följa ett vins utveckling. Det låter kanske lite tråkigt att välja ett mellanting men jag påstår att det är den "gyllene vägen" till alla vinälskares gom och hjärta.

Alla som har följt utvecklingen av Giorgios Rubicon kan nog samtycka till mitt påstående. Rubicon har en Bordeauxlikande doft och smaken är först stram och torr medan den söta frukten och mintigheten kommer i eftersmaken. Att Rubicon är ett vin som med fördel kan sparas i 20+ år bevisar med eftertryck att min teori håller i praktiken.

Andra producenter som gör utmärkta "gyllene medelvägsviner" är enligt mitt förmenande Andre van Rensburg på Vergelegen vars vin Vergelegen Red uppvisar samma strama inledning och en syltigare och fylligare avslutning allt i härlig balans. Av Syrahvinerna är det bästa exemplet enligt mitt synsätt Boekenhoutskloof som tillverkas av den utmärkte vinfilosofen Marc Kent. År efter år lanseras vinet i samma rök- och lakritskaraktär med härlig söt björnbärskaraktär i eftersmaken. Vid flera tillfällen har jag misstagit mig vid blindprovningar och placerat vinet i Rhonedalen och hos någon av de stora Hermitageproducenterna!

Det är svårt att förbigå den fortfarande unge och talangfulle Eben Sadie. Hans röda vin Columella som är gjord på en cuvée med stor del Syrah är ett vin som är och kommer att bli en stilbildare för den sydafrikanska "gyllene medelvägen". Kraft och elegans förpackad i 14 % alkoholhalt ger en underbar balans och utvecklingspotential i vinet. Saken blir säkert inte sämre av att den gode Eben investerat i Priorat och därmed förvärvar ytterligare kunskap om den gamla världen viner och villkor. Det skall bli oerhört spännande att följa utvecklingen och faktum är att jag har slagit vad om att Eben inom 5 år blir utnämnd till "Wine person of the year" av den ansedda engelska vintidningen Decanter. Det skulle heller inte förvåna om han någon gång når den magiska 100-poängsnivån med sitt Columella. Helt enkelt strålande vin!

Sydafrikas egen druva Pinotage är värd att kommenteras i detta sammanhang. Inte kan man väl säga att den är någon medelväg eller att man manipulerat stilen på vinerna. Nej, här får man nog konstatera att Sydafrika har sin egen nisch. Tyvärr tror jag inte att Pinotage blir helt erkänd som kvalitetsvin med tanke på den speciella och karaktäristiska doften och smaken av rök och rödbetslag. Personligen tycker jag att Pinotagedruvan rätt hanterad med en kortare fatlagring uppnår mycket hög kvalitet. Bra exempel på detta är Lyngrove Platinum Pinotage och givetvis druvans "Rolls Royce" Kanonkop, som år efter år förser vår gom med läckra frukter och aromatiska upplevelser.

Pinot Noir är kanske den mest svårödlade druvan av alla och därmed också den svåraste att kopiera från originalet. De riktigt sublima Pinotvinerna hittar vi som bekant i Bourgogne. Nya världen i första hand i

form av Kalifornien, Oregon och Nya Zeeland har länge kämpat en ojämn kamp. Många viner från soldränkta land får en bärig och sötaktig ton som man ibland upplever som lite klumpig och oangenäm. När jag för första gången besökte vindistriktet Walker Bay utanför Hermanus och provade Hamilton Russel och Bouchard Finlaysons Pinotvinerna förstod jag att även denna bångstyriga druva skulle bli en succé för Sydafrika. Vinerna är lite strama och jordiga som en bra Gevry-Chambertain. När dom öppnar sig i glaset möter en balans och elegans som i bästa fall motsvarar en elegant Volnay och jag kan inte hitta några spår av alltför solvarm och syltig karaktär. Det går inte att sätta bättre betyg på ett Pinot-Noirvin. På senare tid har det dykt upp flera mycket bra viner från de svala höjderna utmed Indiska Oceanen som viner från Elgin och Elim. Jag tror att Sydafrika här har potential att ta upp kampen med såväl Nya Zeeländare som Amerikanare.

Några ord om det som många uppfattar som typiskt sydafrikanskt dvs. en rökighet som i bästa fall uppfattas som karaktär hos vinet och som hos belackarna endast är negativ. Jag har frågat många vinmakare om deras uppfattning om varför många röda viner får den karaktär. En del anser att jordmånen är avgörande andra påstår att det beror på vinmakartradition. Förmodligen ligger sanningen mitt emellan. Personligen tycker jag att det är en fördel att man kan identifiera viner på något sätt. Jag inbillar mig också att det är bra för varumärket Sydafrikanska viner. Därför är min rekommendation att bevara och förädla denna typiska något rökiga doft och smak.

De vita vinerna från Sydafrika är enligt mitt förmenande inte lika stringenta som de röda. Dock har man märkt en klar kvalitetsförbättring de senaste åren. Såväl Chardonnay som Sauvignon Blanc tycker jag uppvisar samma smarta "medelväg" som de flesta röda viner.

Chardonnay skall enligt min smak dofta av gröna äpplen och citrus som en klassisk Chablis och inte exotiska frukter och vanilj som många av nya världens viner. Man tappas snabbt fräschör i dessa viner om man plockar alltför mogna druvor och sedan ger dom allt för mycket ek. Många av nya världens chardonnayviner har dessutom en alkoholstyrka på över 14 % vilket gör vinerna eldiga och kantiga.

Jag är personligen ganska trött på de överdrivet gräsiga Sauvignon-blancvinerna från Nya Zeeland som tagit världen med storm. En bra Sauvignon skall ha en mineralisk ton gärna med en anstrykning av krita och flinta som en bra Sancerre eller Pouilly-Fumé.

Sydafrikansk Chardonnay är frisk och citrusdoftande och smaken är ofta mycket balanserad med alkoholhalt på 13-14 %. Bra balans och elegant hantering av nya ekfat. Mina favoriter är Atraxia och Rustenbergs Five Soldier Chardonnay.

Sauvignon Blanc är ändå tydligare. Här kan man verkligen tala om den "gyllene medelvägen". Vinerna är ofta lätt mineraliska och rökiga och har mer av frisk krusbärs- och sparris ton än överdriven gräsighet. För mig är Springfield Estate från Robertson och deras "Life from Stone Sauvignon Blanc" världens bästa Sauvignon Blanc utanför Frankrike. Det betyget säger inte lite!

Några ord om Sydafrikas egen druva "Steen". Nåja det rör sig ju faktiskt om den gamla Chenin Blanc från Loiredalen. Jag kan inte druvans historia i Sydafrika men uppenbarligen finns här källan till en mycket speciell fördel för Sydafrika. Vinerna är ofta rejält doftande av röda mogna äpplen. Kan man i framtiden trolla med syran så den aldrig blir för låg tror jag Sydafrika sitter på en härlig konkurrenssituation på vita viner. Två vinfirmor sticker ut nämligen Ken Forrester och Kanu!

För oss konsumenter är det torts allt pris kontra kvalitet som är avgörande. Samtidigt som Kalifornien, Australien och inte minst Chile har stagnerat kvalitetsmässigt och trots detta höjt priserna har Sydafrika lyckats med det omvända. De senaste 10 åren är kvalitetshöjningen enorm och samtidigt är priserna på Sydafrikanska viner mycket rimliga.

Sammanfattningsvis är min tro på Sydafrika framtid som ledande kvalitetsland orubbligt. Sydafrikas stora styrka är att man har en egen identitet. En kombination av "den gyllene medelvägen", den typiska sydafrikanska rökigheten, fantastiska vinmakare, en egen kvalitetsdruva i Pinotage och mycket vin för pengarna gör Sydafrika till framtidens vinnare!

Gislaved 2011-05-20

Jan Magnusson